

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/3/2017
Identifikačné číslo spisu: 1015200639
Dátum vydania rozhodnutia: 26.09.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1015200639.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a Mgr. Viliama Pohančeniča, v právnej veci žalobkyne: M. B., bytom Q., D. XX, právne zastúpenej JUDr. Barborou Jasenovcovou, advokátkou so sídlom Hrubý Šúr 247, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta 8-10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. 16846-2/2015-BA zo dňa 11. februára 2015, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 14. septembra 2016, č. k. 6S/100/2015-49, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne z a m i e t a .

Žalovanej n e p r i z n á v a voči žalobkyni právo na náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

1. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 700-0214098710-GC04/10 zo dňa 29. septembra 2010 bolo žalobkyni právoplatne predpísané poistné za obdobie júl 2009 až marec 2010 v sume 706,79 eur. Predpísané poistné žalobkyňa splatila 18 splátkami počnúc od januára 2011 až do júna 2012.

2. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 700-0213291914-GC/04-14 zo dňa 10. apríla 2014 bolo žalobkyni predpísané penále v celkovej sume 220,38 eur za oneskorené splatenie poistného za mesiace január 2009, jún 2009 až marec 2010. Nakoľko žalobkyňa nevyužila voči danému rozhodnutiu opravný prostriedok, toto nadobudlo právoplatnosť dňa 03. mája 2014.

3. Dňa 21. mája 2014 žalobkyňa požiadala o obnovu konania ukončeného rozhodnutím pobočky zo dňa 10. apríla 2014. Pobočka Sociálnej poisťovne v Bratislave ako správny orgán prvého stupňa túto žiadosť zamietla rozhodnutím č. 700-0215004814-GC04/14 z 29. mája 2014 s poukazom na to, že dôvody, ktoré žalobkyňa uviedla, nie sú skutočnosťami, resp. dôkazmi, ktoré by oprávňovali povoliť obnovu konania. Poukázala tiež na to, že žalobkyni bolo umožnené postupné splatenie dlžnej sumy predpísanej rozhodnutím z 28. septembra 2010 formou uznania dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka, pričom

táto forma splácania však nezabezpečuje pohľadávku proti vyčísleniu penále z omeškania.

4. Odvolanie žalobkyne proti rozhodnutiu o zamietnutí obnovy konania žalovaná rozhodnutím č. 16846-2/2015-BA zo dňa 11. februára 2015 zamietla a potvrdila rozhodnutie pobočky z 29. mája 2014. V odôvodnení rozhodnutia argumentovala tým, že povolenie splácania dlžných súm poistného na základe uznania dlhu nie je rozhodnutím o povolení splátok dlžných súm poistného v zmysle ustanovenia § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“). Keďže žalobkyni neboli povolené splátky dlžných súm poistného podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., penále, predpísané napadnutým rozhodnutím považovala za predpísané správne a v súlade so zákonom. Poukázala na to, že odvolacie námietky žalobkyne nie sú skutočnosťami umožňujúcimi povolenie obnovy konania, ukončeného rozhodnutím z 10. apríla 2014, v zmysle § 221 ods. 1 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z. z., lebo toto sa neopiera o dôkazy, ktoré by sa ukázali ako nepravdivé ako to tvrdila žalobkyňa.

5. Rozhodnutie žalovanej zo dňa 11. februára 2015 nadobudlo právoplatnosť dňa 18. februára 2015 a žalobkyňa ho napadla včas podanou žalobou zo dňa 08. apríla 2015.

6. Krajský súd rozsudkom zo 14. septembra 2016, č. k. 6Sa/100/2015-49 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len ako „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 16846-2/2015-BA zo dňa 11. februára 2015.

7. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že po preskúmaní napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, považoval rozhodnutie žalovanej o nepovolení obnovy konania podľa § 221 ods. 1 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení za vecne správne. V zhode s názorom správneho orgánu konštatoval, že podmienka ohľadom preukázania, že rozhodnutie žalovanej sa opiera o dôkazy, ktoré sa ukázali ako nepravdivé, splnená nebola. Za rozhodujúce považoval, že žalovaná rozhodnutie o povolení splátok podľa § 146 ods. 1 zákona o sociálnom poistení nevydala (resp. žiadosť žalobkyne o povolenie splátok zamietla rozhodnutím z 10. januára 2011) a povolenie postupného splácania dlhu po jeho uznaní nie je možné považovať za rozhodnutie o povolení splátok podľa § 146 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Hoci je pravdou, že inštitút uznania dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka je zabezpečovacím inštitútom pohľadávky veriteľa, neznamená to, že po splnení záväzku (dlhu) na základe jeho uznania a s ním súvisiaceho splátkového kalendára nastala situácia, že by Sociálna poisťovňa nemala na tento prípad aplikovať ustanovenie § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.. Zdôraznil, že zákon č. 461/2003 Z. z. v § 146 vymedzuje presný procedurálny postup, ktorý musí byť dodržaný, aby došlo k relevantnému povoleniu splátok poistného a v prípade žalobkyne splátky dlhu na základe právoplatného rozhodnutia prvostupňového orgánu podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. povolené neboli. Aj keď Sociálna poisťovňa akceptovala postupné splácanie dlhu žalobkyňou, nemožno to považovať za povolenie splátok dlhu tak ako to predpokladá § 146 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ale za ústretový krok zo strany žalovanej, ktorý žalobkyni umožnil vyhnúť sa nútenému výkonu rozhodnutia. Krajský súd skonštatoval, že vzhľadom na kogentné ustanovenie § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., bolo povinnosťou prvostupňového orgánu predmetné penále predpísať, keďže dlžné poistné žalobkyňa nezaplatila včas a jej žiadosti o povolenie splátok podľa § 146 zákona č. 461/2003 Z. z. vyhovené nebolo. Zákonodarca ako podmienku, ktorá bráni penalizácii, ustanovil existenciu rozhodnutia podľa § 146 zákona č. 461/2003 Z. z..

8. Žalobkyňa (ďalej aj „sťažovateľka“) napadla rozsudok krajského súdu kasačnou sťažnosťou, ktorú podala na poštovú prepravu dňa 14. októbra 2016, teda včas (§ 443 ods. 1 v spojení s § 69 ods. 4 a 5 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok). Namietala, že krajský súd nesprávnym úradným procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a najmä rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Pokiaľ jej žalovaná povolila zaplatiť dlh v splátkach a mohla ho splácať postupne, tak jej boli splátky povolené a žalovaná ju nemôže penalizovať v rozsahu, v ktorom jej boli povolené. Argumentovala, že ukončenie živnosti bolo podmienkou, ktorú žalovaná predložila žalobkyni pre ďalšie rozhodovanie o splácaní dlhu a túto otázku súd nepreskúmal dostatočne. Namietala tiež, že

zamestnanci žalovanej ju pri rokovaniach, písomných rozhodnutiach či oznámeniach nepoučili, že napriek splateniu dlhu bude musieť uhradiť aj penále, v ktorom prípade by žalobkyňa postupovala inak. Navrhla preto, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

9. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že postupovala správne a v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a navrhla kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že jej nemožno vyhovieť.

11. Predmetom súdneho konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej o zamietnutí návrhu na obnovu konania, v ktorom bolo právoplatným rozhodnutím správneho orgánu prvého stupňa žalobkyni predpísané penále vo výške 220,38 eur.

12. Žalobkyňa sa domáhala obnovy správneho konania s poukazom na § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. tvrdiac, že ak jej žalovaná povolila splátky dlžného poistného, potom ustanovenie § 240 zákona o sociálnom poistení nie je možné použiť, v dôsledku čoho je daný dôvod na obnovu konania vo veci uloženia povinnosti zaplatiť penále, keď rozhodnutie žalovanej zo dňa 10. apríla 2014 sa opiera o dôkazy, ktoré sa ukázali ako nepravdivé.

13. Podľa § 221 ods. 1 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z. z. nedávkové konanie pred organizačnou zložkou Sociálnej poisťovne ukončené rozhodnutím, ktoré je právoplatné, sa na návrh účastníka konania obnoví, ak rozhodnutie sa opiera o dôkazy, ktoré sa ukázali ako nepravdivé, alebo rozhodnutie sa dosiahlo trestným činom.

14. Podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2017 Sociálna poisťovňa môže na základe písomnej žiadosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby povinnej odvádzať poistné povoliť splátky dlžných súm pre platobnú neschopnosť tejto osoby, ak dôvodne možno predpokladať, že v období nie dlhšom ako 18 mesiacov bude schopná zaplatiť dlžné sumy poistného, a ak je už v čase rozhodovania o povolení splátok týchto dlžných súm schopná plniť odvodové povinnosti.

15. Podľa § 146 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v rámci povolenia splátok dlžných súm Sociálna poisťovňa uvedie aj zvýšenie dlžných súm o úrok vo výške trojnásobku ročnej základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej ku dňu povolenia splátok dlžných súm. Ak trojnásobok základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky nedosiahne 10 %, použije sa ročná úroková sadzba 10 %.

16. Podľa § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. na povolené sumy splátok dlžných súm sa ustanovenie o predpísaní penále nepoužije.

17. Podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odvodili v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti, zaplatená exekútorovi alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

18. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že právoplatným rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu č. 1100-1750-GC13/2011 z 10. januára 2011 bola žiadosť žalobkyne z 23. decembra 2010 o povolenie splátok dlžných súm poistného zamietnutá pre nesplnenie podmienok uvedených v ustanovení § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., a že žalobkyňa uznala pohľadávku v sume 706,79 € a zaviazala sa splatiť ju v splátkach. Dlžné poistné 706,79 eur žalobkyňa uhradila postupne v 18 splátkach, naposledy v júni 2012. Žalobkyňa nespochybňovala ani podklady, z ktorých žalovaná vychádzala v procese výpočtu

penále. Spornou medzi účastníkmi bola len otázka, či žalovaná bola alebo nebola oprávnená predpísať žalobkyni penále a či povolenie splátok podľa § 558 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník je okolnosťou, ktorá by odôvodňovala povolenie obnovy konania o predpísaní penále podľa § 221 ods. 1 písm. d/ zákona č.461/2003 Z. z..

19. Kasačný súd sa stotožnil s názorom krajského súdu, že v prípade žalobkyne nie je možné aplikovať ustanovenie § 146 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, lebo jej žiadosť o povolenie splátok dlžných súm poistného podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., bola prvostupňovým správnym orgánom právoplatne zamietnutá. „Uznanie dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka“, na základe ktorého žalobkyňa dlh na poistnom splácala podľa splátkového kalendára obsiahnutého v písomnosti nazvanej nemožno stotožňovať s „povolením splátok podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.“.

20. Sťažovateľka sa preto mylne domnieva, že z uvedeného dôvodu sa rozhodnutie o predpísaní penále opiera o dôkazy, ktoré sa ukázali ako nepravdivé. V kontexte uvedeného aj kasačný súd konštatuje, že zákonná podmienka uvedená v ustanovení § 221 ods. 1 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z. z. naplnená nebola.

21. Námietku sťažovateľky, že ukončenie jej živnosti bolo podmienkou Sociálnej poisťovne pre ďalšie rozhodovanie o splácaní dlhu a že túto otázku krajský súd nepreskúmal dostatočne, kasačný súd nepovažoval za dôvodnú, relevantnú a podloženú. Navyše túto námietku neuviedla v žiadosti o povolenie obnovy konania, takže žalovaná sa ňou ani nemohla zaoberať pri skúmaní uplatnených dôvodov obnovy. Je potrebné pripomenúť, že súdny prieskum rozhodnutia žalovaného správneho orgánu je vymedzený tým, či sa správny orgán v preskúvanom rozhodnutí vysporiadal s existenciou tvrdených dôvodov.

22. Vzhľadom na omeškanie s platením dlžných súm poistného žalobkyňa mohla a mala predpokladať, že v takom prípade porušenie tejto jej povinnosti bude sankcionované. Obdobne ako v prípade omeškania s plnením občiansko-právnych či obchodno-právnych peňažných záväzkov, nastupuje aj podľa zákona o sociálnom poistení kompenzačný mechanizmus, či už v podobe úroku v prípade povolenia splátok (§ 146 ods. 1 a 2) alebo v podobe penále (§ 240 ods. 1). Žalobkyňa preto nemohla legitímne očakávať, že jej omeškanie s plnením zameškaného poistného penalizované nebude. Je potrebné tiež dodať, že povinnosť informovať či poučiť dlžníka o tom, že okrem povinnosti uhradiť dlžné poistné mu následne vznikne aj povinnosť uhradiť penále za celú dobu omeškania, žalovanej zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení nevyplýva. Nedôvodná je preto aj námietka žalobkyne, že pokiaľ by bola o tejto skutočnosti informovaná, postupovala by inak.

23. Podľa § 453 ods. 2 SSP kasačný súd je viazaný sťažnosťami; to neplatí, ak napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní, v ktorom krajský súd nebol viazaný žalobnými bodmi. Na dôvody, ktoré účastník konania uviedol až po uplynutí lehoty na podanie kasačnej sťažnosti, kasačný súd neprihliada.

24. Sťažovateľka doplnila svoju kasačnú sťažnosť proti rozsudku krajského súdu podaním zo dňa 26. januára 2017. Tvrdila, že dlžnú čiastku poistného za obdobie rokov 2004 až 2008 v sume 13.097 Sk uhradila už 04. februára 2008, teda pred „generálnym pardonom“, a preto penále v sume 186,18 € je bezpredmetné. Vzniesla tiež námietku premlčania vzhľadom na uplynutie lehoty 6 rokov od právoplatnosti rozhodnutia č. 700-0214098710GC04/10 zo dňa 29. septembra 2010.

25. Vzhľadom na to, že doplnenie kasačnej sťažnosti zo dňa 26. januára 2017 sťažovateľka odoslala na poštovú prepravu až dňa 31. januára 2017, pričom zákonná jednomesačná lehota na podanie kasačnej sťažnosti žalobkyni uplynula ešte dňa 14. novembra 2016 (ktorý bol najbližším pracovným dňom), kasačný súd na toto podanie prihliadať nemohol s poukazom na poslednú vetu ustanovenia § 453 ods. 2 SSP. Kasačný súd len pre úplnosť poznamenáva, že námietka premlčania, ktorú sťažovateľka v uvedenom podaní vzniesla, nie je dôvodná a nemá vplyv na zákonnosť rozhodnutia žalovanej o zamietnutí obnovy konania, v ktorom bolo žalobkyni predpísané penále. Rovnako neobstojí obrana sťažovateľky, že odvody za roky 1995 až 1998 mal platiť štát a že dlžné poistné uhradila ešte dňa 04.

februára 2008, teda pred tzv. generálnym pardonom (§ 293bl zákona č. 461/2003 Z. z.). Penále bolo totiž v danom prípade žalobkyni predpísané za oneskorenú platbu poistného za mesiace január 2009, jún 2009 až marec 2010, teda za iné obdobie.

26. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 461 SSP kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

27. O trovách kasačného konania kasačný súd rozhodol podľa § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 a § 168 SSP, lebo sťažovateľka v tomto konaní nebola úspešná a na strane žalovanej nezhladol dôvod, pre ktorý by mohla spravodlivo požadovať náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

28. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.